

REPUBLIKA HRVATSKA

VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA
Upravni odjel za gospodarstvo

I N F O R M A C I J A

**o aktivnostima i realizaciji Programa poticanja
malog gospodarstva Vukovarsko-srijemske županije**

Vinkovci, veljača 2012.

S a d r Ź a j

I	U V O D.....	3
II	POTICAJNE MJERE ZA RAZVOJ MALOG GOSPODARSTVA.....	4
2.1.	Programi za poticanje razvoja malog gospodarstva.....	4
	a) Program poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva.....	4
	b) Program poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva u turizmu.....	8
	c) Program kreditiranja žena i mladih.....	8
	d) Program poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva u poljoprivredi.....	11
	e) Rekapitulacija ukupnih ulaganja.....	12
2.2.	Bespovratne potpore Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva.....	14
III	PODUZETNIČKA INFRASTRUKTURA.....	15
3.1.	Institucionalna infrastruktura.....	15
3.2.	Zone malog gospodarstva.....	15
3.3.	Slobodna zona.....	19
IV	ZAKLJUČAK.....	20

I U V O D

Malo gospodarstvo čine različiti subjekti gospodarstva koji su strukturno utvrđeni posebnim zakonima. Najvažniji su Zakon o obrtu, Zakon o zadrugama te Zakon o trgovačkim društvima, dok drugi oblici poslovanja koji su sastavni dijelovi gospodarstva (npr. iz područja zdravstva, obrazovanja i dr.) utvrđeni su posebnim zakonima i pod zakonskim aktima.

Prepoznavši malo gospodarstvo kao segment koji je najsposobniji prihvatiti novonastale uvjete i prilagoditi im svoje poslovanje, istodobno otvarajući nova radna mjesta, RH je donijela *Strategiju poticanja malog gospodarstva* kako bi privatna inicijativa u gospodarstvu dobila i institucionalnu podršku, a sve u cilju općeg gospodarskog razvoja.

Sukladno toj Strategiji, Vukovarsko-srijemska županija je osmislila i donijela *Program poticanja malog i srednjeg poduzetništva* s primarnim ciljem stvaranja povoljne i zdrave poduzetničke klime u smislu osiguravanja povoljnih financijskih, kvalitetnijih prostornih te institucionalnih, kadrovskih i drugih preduvjeta za brži razvoj poduzetništva na području Županije.

U uvjetima otvorenog tržišta, bez obzira na krizu koja ima utjecaj na sve sfere društvenog, ekonomskog, kulturnog, obiteljskog života i života pojedinaca, malo i srednje poduzetništvo je put za izlaz iz krize. Omogućuje brže transformacije i prilagodbe tržišnim uvjetima, ali i tržištu rada koje je kod nas inertno i nefleksibilno. Kroz poduzetništvo se stvaraju uvjeti za smanjenje broja nezaposlenih, za smanjenje sivih brojki, rad na crno, neplaćeni rad, ali i za raznovrsniju ponudu na tržištu rada kao uvjet konkurentnosti. Poduzetništvo mora postati jedna od temeljnih društvenih i individualnih vrijednosti koja se njeguje, razvija i afirmira.

Razvoj poduzetništva pokretač je gospodarskog razvoja, a time i blagostanja općenito, te o poduzetniku – ključnom čimbeniku razvoja, dakako, uz podršku svih razina državne uprave, područne i lokalne samouprave te svih drugih relevantnih čimbenika, ovisi gospodarski rast koji će u konačnici stvoriti primjerenije uvjete življenja.

II POTICAJNE MJERE ZA RAZVOJ MALOG GOSPODARSTVA

Malo gospodarstvo predstavlja značajan segment gospodarstva Vukovarsko-srijemske županije.

U sklopu Strategije poticanja razvoja malog gospodarstva na području Republike Hrvatske, Vukovarsko-srijemska županija poticanje malog gospodarstva ostvaruje putem slijedećih poticajnih mjera:

2.1. Programi za poticanje razvoja malog gospodarstva

Vukovarsko-srijemska županija osigurala je zajedničkim proračunskim sredstvima sa resornim ministarstvima značajna poticajna sredstva za kreditiranje malog gospodarstva. Navedena sredstva putem Banke –partnera multiplicirana su i do dvadeset puta, tako da je oformljen zavidan kreditni potencijal kroz nekoliko povoljnih kreditnih linija, kako slijedi:

a) Program poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva

U sklopu ovog Programa poticanje malog i srednjeg poduzetništva otpočelo je 1998. godine putem Privredne banke kroz dvije kreditne linije. Putem ovih kreditnih linija realizirano je ukupno **43,5 mil. kuna** te je **157** poduzetnika realiziralo kreditne zahtjeve i zaposlen je **471** novi radnik.

Kamatna stopa po prvoj kreditnoj liniji iznosila je **5%** godišnje, a po drugoj **6%** godišnje i one su subvencionirane od strane Županije u iznosu od dva postotna poena. Rok otplate iznosio je 5 godina uz 1 godinu počeka.

Isto tako, u sklopu ovog programa u mjesecu kolovozu 2000. godine oformljena je kreditna linija u visini od **35,0 mil. kuna** (Gruda snijega) koja je realizirana putem Zagrebačke banke.

Povjerenstvo za obradu i izbor poduzetničkih programa obradilo je ukupno **153** kreditna zahtjeva od čega je realizirano **48** kreditnih zahtjeva u iznosu od **14,7** mil. kuna te je uposljeno **147** novih radnika. Po ovoj kreditnoj liniji kreditni zahtjevi su realizirani uz slijedeće uvjete: kamatna stopa **8%** godišnje, rok otplate do **7** godina i poček do **2** godine.

Koncem 2001. godine u cilju brže i učinkovitije realizacije donijeta je odluka da se navedena kreditna linija obustavi te da se ugovori nova pod povoljnijim uvjetima.

Naime, 04. prosinca 2001. godine Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo, Vukovarsko-srijemska županija i poslovne banke (Privredna banka Zagreb i Zagrebačka banka) sklopili su Ugovor o poslovnoj suradnji na realizaciji Programa «Poduzetnik». Sukladno potpisanim ugovorima oformljen je kreditni potencijal u iznosu od **48,0** mil. kuna (Zagrebačka banka – **24,0** mil. kuna i Privredna banka – **24,0** mil. kuna) uz napomenu da su depozitna sredstva Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo i Vukovarsko-srijemske županije multiplicirana **10** puta.

Pored Županije, i neke jedinice lokalne samouprave su se uključile u Program «Poduzetnik». Po ovom Programu grad Vukovar sklopio je Ugovor o poslovnoj suradnji na realizaciji narečenog programa s kreditnim potencijalom od **20,0** mil. kuna, grad Ilok s **6,0** mil. kuna, grad Županja s **6,0** mil. kuna te općine Gradište i Bošnjaci svaka sa **6,0** mil. kuna kreditnog potencijala. Po ovoj osnovi na razini Županije oformljen je zavidan kreditni potencijal u visini od **92,0** mil. kuna.

Na objavljeni Natječaj za prikupljanje kreditnih zahtjeva (županijska linija), zahtjev za kredit podnijelo je ukupno **154 poduzetnika**. Povjerenstvo za odabir poduzetničkih projekata održalo je **9** sastanaka te sukladno kriterijima i prioritetima iz Programa poticaja razvoja malog gospodarstva dalo pozitivno mišljenje za **140** projekata u ukupnom iznosu od **89,2 mil. kuna** (Privredna banka – **83** u ukupnom iznosu od **55,1** mil. kuna, Zagrebačka banka – **57** u ukupnom iznosu od **34,1** mil. kuna).

Od **140** kreditnih zahtjeva za koje je Povjerenstvo izdalo pozitivno mišljenje od strane banaka odobreno je **75** kreditnih zahtjeva u iznosu od **43,2** mil. kuna što je više od **90%** ukupnog potencijala (**75** realiziranih kreditnih zahtjeva, **297** novozaposlenih).

Nažalost, ovako dobru realizaciju kredita po ovoj kreditnoj liniji nisu pratile jedinice lokalne samouprave. Naime, iste su realizirale svega oko **20%** kreditnog potencijala.

Kako je po županijskoj liniji glede Programa «Poduzetnik» ostvaren visok postotak realizacije kreditnih zahtjeva (više od **90%**) stvorile su se pretpostavke za ugovaranje nove kreditne linije «Poduzetnik 2» po još povoljnijim uvjetima. Krajem mjeseca prosinca 2002. godine potpisani su Ugovori o poslovnoj suradnji između Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo, Vukovarsko-srijemske županije te poslovnih banaka (Privredna banka Zagreb, Zagrebačka banka i Slavenska banka). Po ovom Programu ugovorena je kreditna linija u iznosu od **87,0** mil. kuna odnosno sa svakom bankom po **29,0** mil. kuna. Bitno je pripomenuti da je, prije svega, zahvaljujući urednom izmirivanju anuiteta po realiziranim kreditima multiplikator uvećan s **10** na **20** što znači da su depozitna sredstva uvećana **20** puta.

Za istaknuti je kako Županija putem Programa «Poduzetnik 2» subvencionira kamatnu stopu u iznosu od 1 postotnog poena za sve poduzetničke projekte, osim za one iz djelatnosti trgovine i ugostiteljstva, tako da je za korisnike tih kredita kamatna stopa 6% godišnje.

Putem Programa «Poduzetnik 2» do 30.09.2004. godine Povjerenstvo za odabir poduzetničkih projekata održalo je 15 sastanaka kako bi izvršilo odabir poduzetničkih projekata, te predložilo banci projekte u svrhu donošenja konačne odluke o odobrenju kredita.

Poslovnim bankama upućena su **184** kreditna zahtjeva u ukupnom iznosu od **151,8** mil. kuna. Od navedenih kreditnih zahtjeva odobreno je **90** u iznosu **60,2** mil. kuna.

Po ovom Projektu uposlena su **282** radnika.

Krajem rujna 2004. godine Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Vukovarsko-srijemska županija i poslovne banke (deset banaka) zaključile su Ugovor o provedbi Projekta «Lokalni projekti razvoja – Poduzetnik» za 2004. godinu, do sada najpovoljniju kreditnu liniju kako za Županiju tako i za poduzetnike.

Naime, po ovoj kreditnoj liniji Županija više nije u obvezi osigurati depozitna sredstva, nego samo subvencionirati kamatnu stopu, ovisno o projektu, tako da kamatna stopa za krajnjeg korisnika iznosi 2 – 4%.

Korisnici kredita po ovom projektu mogu biti postojeći poduzetnici i poduzetnici početnici, pravne osobe u 100% privatnom vlasništvu državljana Republike Hrvatske i to: obrti, mala i srednja trgovačka društva, zadruge i ustanove.

Navedenim Projektom Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva i Vukovarsko-srijemska županija subvencioniraju kamatne stope na poduzetničke kredite u slijedećim projektima: **Poduzetnik, Socijalne usluge, Branitelji, Poduzetništvo žena, Poduzetništvo mladih i Nove tehnologije.**

U sklopu ovog Projekta, koji je zaključen u prosincu 2006. godine, Povjerenstvo za provedbu postupka javnog natječaja je održalo 14 radnih sjednica na kojima je razmotreno ukupno **328** kreditnih zahtjeva poduzetnika u ukupnom iznosu od **338,2** mil. kuna, te je bankama partnerima u svrhu donošenja konačne odluke oko odobrenja kredita predloženo **308** zahtjeva u ukupnom iznosu od **317,0** mil. kuna.

Nadalje, prema izvješćima poslovnih banaka sa 31.12.2007. godine, kredite je realiziralo **236** poduzetnika u iznosu od **237,0** mil. kuna, a poduzetnici su po ovim projektima zaposlili **1.311** novih radnika.

U 2008. i 2009. godini Županija je u suradnji s Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva provodila kreditnu liniju «Lokalni projekti razvoja – MIKROKREDITIRANJE» s ukupno raspoloživim kreditnim potencijalom od 10,0 mil. kuna.

Naime, po ovom projektu kreditiraju se mali i srednji poduzetnici i obrtnici, i to po slijedećim uvjetima: najniži iznos kredita – 35.000,00 kn, max. iznos – 200.000,00 kn, kamatna stopa do 7 % (VSŽ i MINGORP sufinanciraju kamatu s 1 postotnim poenom tako da po ovom projektu kamata za krajnje korisnike iznosi 5,0 %), rok otplate – do 5 godina, početak – do 1 godine.

Putem ove kreditne linije 56 poduzetnika je kandidiralo svoje kreditne zahtjeve i to u ukupnom iznosu od 9,5 mil. kuna od čega je **33** poduzetnika ishodilo kredite u ukupnom iznosu od **5,7 mil. kuna**.

Vezano za projekt «Lokalni projekti razvoja – MIKROKREDITIRANJE» provodio se i projekt «Lokalni projekti razvoja – REGIONALNI JAMSTVENI INSTRUMENTI» putem kojega je bilo moguće ishoditi županijsku garanciju za kredite realizirane putem «Lokalni projekti razvoja – MIKROKREDITIRANJE» i to do 70% od ukupnog iznosa kredita.

Za navedenu namjenu osigurano je udruženim sredstvima Županije i Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva **1,6 mil. kuna** a izdano je garancija u ukupnom iznosu od **490.000,00** za **6** poduzetničkih projekata.

U 2010. i 2011. godini Županija, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva i poslovne banke partneri (7) provodili su projekt «LOKALNI PROJEKTI RAZVOJA MALOG GOSPODARSTVA» s raspoloživim kreditnim potencijalom od 40,0 mil. kuna.

Naime, putem ovog Projekta ili kreditne linije, kreditirani su obrti, mala i srednja trgovačka društva i zadruge koji ulažu u proizvodne projekte, i to po slijedećim uvjetima: najniži iznos kredita – 200.000,00 kn; max. iznos – 5,0 mil.kuna; kamatna stopa – promjenjiva i vezana za tromjesečni Euribor koju Županija i Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva subvencioniraju svaki sa 2 postotna poena odnosno ukupno 4 postotna poena (u trenutku potpisivanja minimalna kamatna stopa za poduzetnike iznosila je 3,2 % a max. 4,7% ovisno o odabiru pojedine banke parnera); rok otplate – 10 godina (grace period do 2 godine).

Po ovoj kreditnoj liniji poduzetničke kredite je realiziralo **30** investitora i to u ukupnom iznosu od **40,0** mil. kuna čime je iskorišten i cjelokupni kreditni potencijal Projekta. Realizacijom navedenih poduzetničkih projekata zaposleno je oko 200 radnika.

Kako bi olakšala poslovanje gospodarskih subjekata uslijed globalne ekonomske krize, Županija je u suradnji s Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva i poslovnim bankama u 2011. godini nastavila s odobravanjem moratorija na poduzetničke kredite gospodarskim subjektima čije je poslovanje uvelike otežano učincima globalne ekonomske krize.

U navedenu svrhu, a na zahtjev poduzetnika, odobreno je **12** moratorija na poduzetničke kredite u trajanju od jedne godine.

b) Program poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva u turizmu

Ovim Programom omogućeno je kreditiranje malog i srednjeg poduzetništva u turizmu s naglaskom na razvoj turizma na ruralnom području.

Po ovoj kreditnoj liniji, putem Croatia banke d.d. Zagreb, oformljen je kreditni potencijal u iznosu od **7,5** mil. kuna sa kamatnom stopom od **6%** godišnje, počekom **2** godine i rokom povrata **7** godina.

Povjerenstvo za obradu i izbor poduzetničkih programa obradilo je ukupno **21** kreditni zahtjev te izdalo pozitivno mišljenje za **17** kreditnih zahtjeva u ukupnom iznosu od **12,9** mil. kuna koji su upućeni banci na odobravanje. Od toga je banka odobrila **14** kreditnih zahtjeva u ukupnom iznosu od **7,5** mil. kuna, te je uposleno **68** novih radnika.

c) Program kreditiranja žena i mladih

Vukovarsko-srijemska županija i Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo zaključili su 14. listopada 2003. godine Sporazum te 11. prosinca 2003. godine Dodatak sporazumu o provođenju Programa kreditiranja poduzetničkih projekata žena i mladih za 2003. godinu u ukupnom iznosu **1,8** mil. kuna.

Po ovoj kreditnoj liniji putem Croatia banke d.d. Zagreb korisnici kredita bili su mladi poduzetnici dobne skupine do 30 godina te žene poduzetnice.

Kamatna stopa po navedenom kreditu iznosila je 2% godišnje uz poček do 2 godine i rok otplate do 10 godina.

Po ovoj kreditnoj liniji odobreno je **28** kreditnih zahtjeva u ukupnom iznosu od **1,8** mil. kuna, te je uposleno **52** nova radnika.

Pregled realiziranih kreditnih zahtjeva po djelatnostima 1998.-2011.

R. Br.	Klasifikacija po djelatnostima	2 linije putem PBZ-a	Gruda snijega	Poduzetnik 1	Poduzetnik 2	Kreditiranje turizma	Žene i mladi	LPR Poduzetnik	Mikro krediti	LPR MG	Ukupno	%
1.	Građevinarstvo – proizvodi građ. Materijala i stolarije	11	2	6	11	-	4	30	4	5	73	10,3
2.	Drvoprerađ. Djelatnost	5	2	3	4	-	-	14	3	1	32	4,5
3.	Metaloпрераđ. Djelatnost	5	-	2	1	-	-	10	1	6	25	3,5
4.	Proizvodnja tekstilnih proizvoda	5	2	1	-	-	4	10	1	2	25	3,5
5.	Proizvodnja proizvoda od kože i krzna	2	1	-	1	-	1	5			10	1,4
6.	Proizvodnja prehrambenih proizvoda	7	2	3	2	-	3	24	2	6	49	6,9
7.	Poljoprivredna proizvodnja	14	3	11	10	-	10	29	3	2	82	11,5
8.	Pekarnice	8	1	2	2	-	-	16		6	35	4,9
9.	Razne vrste servisa	16	6	7	6	-	-	29	8			

											72	10,1
10.	Prijevozništvo	10	7	7	8	-	-	22	1		55	7,7
11.	Trgovina	56	12	19	20	-	3	23	4		137	19,4
12.	Ugostiteljstvo	8	6	4	7	14	-	12			51	7,2
13.	Ostale djelatnosti	10	4	10	18	-	3	12	6	2	65	9,1
UKUPNO		157	48	75	90	14	28	236	33	30	711	100,0

Iz tabelarnog pregleda je razvidno da je na području Vukovarsko-srijemske županije u razdoblju od 1998. – 2011. godine kroz **10** kreditnih linija realizirano ukupno **711** poduzetnička kredita te je time ostvareno **2.898** novih radnih mjesta.

Nadalje, evidentno je da u strukturi realizacije kreditnih zahtjeva prednjače oni iz proizvodnih djelatnosti sa 46,5%, zatim iz trgovine 19,4%, usluge 17,8%, ugostiteljstva 7,2% te ostale djelatnosti 9,1%. Ističemo kako se u strukturi realizacije kreditnih linija konstantno povećava udio proizvodnih djelatnosti dok udio trgovine, što i ohrabruje, znatno opada. Unutar djelatnosti proizvodnje najzastupljeniji su oni kreditni zahtjevi koji se odnose na poljoprivrednu proizvodnju, točnije njih 82, te u strukturi ukupno realiziranih kredita iz proizvodnih djelatnosti sudjeluju sa 24,8%.

Pregled realiziranih kreditnih zahtjeva po općinama i gradovima 1998.-2011.

R. Br.	OPĆINE I GRADOVI	Broj realiziranih zahtjeva 2 linije putem PBZ-a	Broj realiziranih zahtjeva Gruda snijega	Broj realiziranih zahtjeva Poduzetnik	Broj realiziranih zahtjeva Poduzetnik 2	Broj realiziranih zahtjeva Kreditiranje turizma	Broj realiziranih zahtjeva Žene i mladi	LPR Poduzetnik	Mikro krediti	LPR MG	Ukupno
1.	ILOK	14	2	2	2	2	3	7	1		33
2.	VINKOVCI	70	14	39	40	3	5	81	9	18	279
3.	VUKOVAR	14	17	3	6	2	-	32	6	5	85
4.	ŽUPANJA	12	4	1	7	3	4	27	2	4	64
5.	OTOK	4	1	1	-	-	2	5	1		14
6.	ANDRIJAŠEVCI	2	-	-	1	1	-	2	1	1	8
7.	BABINA GREDA	2	-	-	1	1	-	2	1		7
8.	BOGDANOVCI	2	1	3	-	-	-	1			7
9.	BOROVO	-	-	3	-	-	-	5			8
10.	BOŠNJACI	2	-	-	2	-	-	4			8
11.	CERNA	3	-	3	6	-	3	7	1		23
12.	DRENOVCI	3	1	2	2	-	2	7	1		18
13.	GRADIŠTE	-	-	1	-	-	1	1			3
14.	GUNJA	2	2	-	1	1	-	3			9
15.	IVANKOVO	6	-	3	6	1	-	8	3		27
16.	JARMINA	2	-	2	-	-	-	1			5
17.	LOVAS	1	-	1	-	-	-	3			5
18.	MARKUŠICA	-	1	-	-	-	-	-			1
19.	NEGOSLAVCI	-	-	-	-	-	-	-			-
20.	NIJEMCI	3	1	5	3	-	2	8	2		24
21.	NUŠTAR	3	1	2	3	-	4	5	1	1	20
22.	PRIVLAKA	2	-	1	1	-	1	2			7
23.	ST. JANKOVCI	2	1	1	4	-	-	3			11
24.	ST. MIKANOVCI	3	1	-	1	-	-	2	1		8
25.	TOMPOJEVCI	1	-	1	1	-	-	1			4

26.	TORDINCI	2	-	-	1	-	-	3			6
27.	TOVARNIK	-	-	-	1	-	-	3	2		6
28.	TRPINJA	-	1	1	-	-	-	7			9
29.	VOĐINCI	1	-	-	-	-	-	2	1	1	5
30.	VRBANJA	1	-	-	1	-	1	4			7
31.	ŠTITAR	-	-	-	-	-	-	-			-
UKUPNO		157	48	75	90	14	28	236	33	30	711

Iz tabelarnog pregleda realiziranih kreditnih zahtjeva poduzetnika po općinama i gradovima za razdoblje od 1998.-2011. godine je evidentno da su u Vukovarsko-srijemskoj županiji poduzetnici sa područja gradova realizirali kudikamo više kreditnih zahtjeva od istih u općinama, točnije **475**, što čini 66,8% od ukupno realiziranih na području Županije.

Isto tako razvidno je da se u realizaciji ističe grad Vinkovci sa 39,2% od ukupno realiziranih kreditnih zahtjeva.

Grad Vukovar je do sada po svim navedenim kreditnim linijama realizirao **85** kreditnih zahtjeva, odnosno svega 11,9% od ukupnog broja realiziranih u Županiji.

Osnovni uzrok tomu leži u činjenici da je Grad Vukovar istodobno ugovarao kreditne linije isključivo za područje Grada i to po povoljnijim uvjetima od istih na razini Županije. Od općina glede realizacije prednjače općine Ivankovo, Cerna, Nijemci i Nuštar.

Pregled realiziranih kreditnih zahtjeva po registraciji 1998.-2011.

R. Br.	REGISTRACIJA	2 Kreditne linije putem PBZ	Kreditna linija Gruda snijega	Kreditna linija Poduzetnik	Kreditna linija Poduzetnik 2	Kreditiranje turizma	Kreditna linija za žene i mlade	LPR Poduzetnik	Mikrokrediti	LPR MG	UKUPNO
1.	OBRTI	119	35	45	50	10	19	154	22	12	466
2.	TRGOVAČKA DRUŠTVA	38	13	24	33	4	1	77	6	18	214
3.	ZADRUGE	-	-	1	3	-	2	5	5		16
4.	OBITELJSKA POLJOPRIVREDNA GOSPODARSTVA	-	-	5	4	-	6	-	-		15
UKUPNO		157	48	75	90	14	28	236	33	30	711

Iz tabele je sasvim vidljivo da je najviše realiziranih kreditnih zahtjeva obrtnika, točnije 65,5%, zatim slijede trgovačka društva sa učešćem od 30,1% dok je najmanje realiziranih kreditnih zahtjeva obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (2,1%) i zadruga (2,3%).

Također je uočljivo da su obiteljska poljoprivredna gospodarstva te poljoprivredne zadruge putem ovih kreditnih linija realizirali relativno mali broj kreditnih zahtjeva, što je i razumljivo budući da su isti kreditirani po povoljnijim uvjetima putem kreditnih linija isključivo namijenjenih za kreditiranje poljoprivredne proizvodnje.

d) Program poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva u poljoprivredi

Sukladno strategiji poticanja razvitka poljoprivredne proizvodnje na svom području, Vukovarsko – srijemska županija u suradnji s resornim Ministarstvom i bankama partnerima (Zagrebačka banka, Croatia banka) od 2001.godine ugovara povoljne kreditne linije u pravilu za kreditiranje obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava.

Ovim Programom kreditira se, prije svega, proizvodnja onih poljoprivrednih proizvoda koji su nedostatni, kako u Vukovarsko-srijemskoj županiji tako i u RH, a to se odnosi na proizvode stočarske, voćarske, povrtlarske i vinogradarske proizvodnje.

Rekapitulacija kreditiranja poljoprivredne proizvodnje 2001-2011.

u mil. kn

KREDITNE LINIJE	OSTVARENI KREDITNI POTENCIJAL	2001. - 2011. GODINA			
		ZAPRIMLJENI KREDITNI ZAHTJEVI		ODOBRENI KREDITNI ZAHTJEVI	
		Broj zahtjeva	Traženi iznos u kn	Broj korisnika	Odobren kredit
Kreditiranje poljoprivrednih domaćinstava za 2001. godinu putem Zagrebačke banke d.d.	25,0	271	41,6	87	9,1
Program kreditiranja razvitka poljoprivrede za 2002. godinu putem Croatia banke d.d.	20,2	364	40,1	233	20,2
Program kreditiranja razvitka poljoprivrede za 2003. godinu putem Croatia banke d.d.	14,5	212	24,8	119	14,5
Program kreditiranja razvitka poljoprivrede za 2004. godinu putem Croatia banke d.d.	10,5	175	21,5	82	10,5

Program kreditiranja razvitka poljoprivrede za razdoblje 2005-2011 godinu putem Croatia banke d.d.	75,0	585	103,3	388	72,5
	145,2	1.607	231,3	909	126,8

Programi kreditiranja poljoprivredne proizvodnje u razdoblju 2001.-2011. godine dali su očekivano dobre rezultate. Cilj je ovih Programa kreditiranje razvitka poljoprivredne proizvodnje s naglaskom razvitka stočarske proizvodnje, osobito kod onih poljoprivrednih gospodarstava koja imaju predispozicije da postanu komercijalna.

Što se tiče namjene, najviše realiziranih kredita je u stočarstvu i to **47,1** mil. kuna ili 37,1,1%, zatim za poljoprivrednu opremu je realizirano **35,6** mil. kuna ili 28,1%, u adaptaciju i izgradnju u funkciji stočarske proizvodnje **18,1** mil. kuna (14,3%), u voćarstvu – vinogradarstvu - vinarstvu realizirano je **10,0** mil. kuna (7,9%), u kupovinu poljoprivrednog zemljišta **6,9** mil. kuna (5,4%) te u ostalo (povrtlarstvo, cvjećarstvo, gljivarstvo, pčelarstvo, reprogram, legalizacija poljoprivrednih farmi) realizirano je **9,0** mil. kuna odnosno 7,1%.

Županija je u razdoblju 2001.-2011. godine kroz 5 kreditnih linija osigurala ukupno 145,2 mil. kuna od čega je do 31. prosinca 2011. godine iskorišteno cca 126,8 mil. kuna.

Za istaknuti je da je navedena kreditna sredstva realiziralo 909 korisnika, od čega je najveći dio obiteljskih gospodarstava a manji dio (oko 1%) trgovačka društva i zadruge, budući su isti svoje kreditne zahtjeve realizirali preko ostalih županijskih kreditnih linija.

Po ovoj kreditnoj liniji u 2011. godini 21 obiteljsko gospodarstvo je realiziralo svoje kreditne zahtjeve u ukupnom iznosu od 4,0 mil. kuna.

e) Rekapitulacija ukupnih ulaganja

Pored ovih programa kojih je temeljni nositelj Županija, Hrvatska banka za obnovu i razvitak direktno ili putem poslovnih banaka plasirala je značajna financijska sredstva za kreditiranje poticanja razvoja malog gospodarstva na području Vukovarsko-srijemske županije.

Rekapitulaciju ukupnih ulaganja u malo gospodarstvo Županije u razdoblju od 1998. – 2011. godine dajemo u slijedećem tabelarnom pregledu:

R. Br.	KREDITNE LINIJE	Ostvareni kreditni potencijal (mil.kn)	1998. – 2011.	
			Odobreno kredita od strane banke (mil.kn)	Broj korisnika odobrenih kredita od strane banke
1.	Privredna banka	43,5	43,5	157
2.	Zagrebačka banka - Gruda snijega	35,0	14,7	48
3.	Croatia banka - turizam	7,5	7,5	14
4.	Program Poduzetnik	48,0	43,2	75
5.	Program Poduzetnik -2	87,0	60,2	90
6.	Program – žene i mladi	1,8	1,8	28
7.	Projekt «Lokalni projekti razvoja – Poduzetnik»	250,0	237,0	236
8.	Projekt «Lokalni projekti razvoja-Mikrokreditiranje»	10,0	5,7	33
9.	Projekt «Lokalni projekti razvoja malog gospodarstva»	40,0	40,0	30
10.	Zakup – direktno Županija	6,2	6,2	152
11.	Zakup – putem Croatia banke	6,5	6,5	47
12.	Zagrebačka banka – poljoprivreda – 2001.	25,0	9,1	87
13.	Croatia banka – poljoprivreda – 2002.	20,2	20,2	233
14.	Croatia banka – poljoprivreda -2003.	14,5	14,5	119
15.	Croatia banka – poljoprivreda -2004.	10,5	10,5	82
16.	Croatia banka – poljoprivreda-2005-2011	75,0	72,5	388
17.	HBOR – kreditiranje malog i srednjeg poduzetništva	535,3	535,3	1.052
	UKUPNO	1.216,0	1.128,4	2.871

U razdoblju od 1998.-2011. godine u svrhu poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva te obiteljskih gospodarstava kroz sve projekte kreditiranja odobreno je sveukupno **2.871** poduzetnički projekt u ukupnom iznosu od **1.128,4** mil. kuna, što je svakako doprinijelo bržem razvoju malog i srednjeg poduzetništva, kao i obiteljskih gospodarstava na području Županije.

Iz tabelarnog pregleda sasvim je razvidno kako je za poticanje malog i srednjeg poduzetništva putem županijskih kreditnih linija plasirano **453,6** mil. kuna za **711** poduzetničkih projekata, čime je uposlano **2.898** novi radnika.

Za djelatnost poljoprivrede kroz županijske kreditne linije plasirano je **139,5** mil. kuna za **1.108** korisnika.

Kroz kreditne linije HBOR-a u 2011. godini odobreno je malim i srednjim poduzetnicima **46** kredita u ukupnom iznosu od **121,3** mil. kuna.

Putem HBOR-a (direktno i preko poslovnih banaka) u razdoblju 1998. – 2011. godine za kreditiranje malog i srednjeg poduzetništva plasirano je ukupno **535,3** mil. kuna za **1.052** poduzetnika.

2.2. Bespovratne potpore Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva

Operativnim planom poticanja malog i srednjeg poduzetništva Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva kojim je cilj povećati broj subjekata malog gospodarstva, povećanje zaposlenosti, izgradnja novih poduzetničkih zona, povećanje konkurentnosti, promjena strukture djelatnosti u korist proizvodnje, poboljšanje financiranja malog i srednjeg poduzetništva, unapređenje potpornih institucija poduzetništva i brže uključivanje u gospodarstvo ciljnih skupina, poduzetnici Županije su sukladno objavljenim natječajima od strane MINGORP-a u razdoblju od 2004-2011. godine povukli sveukupno **54,3** mil.kn i to za **1.151** projekta.

Potpore dodijeljene poduzetnicima u Vukovarsko – srijemskoj županiji u 2011. godini po projektima MINGORP-a

Projekt	Broj dodijeljenih potpora	- u kuna
		Iznos dodijeljenih potpora
Jačanje konkurentnosti malog gospodarstva	10	820.000
Konkurentnost i inovacije	5	560.000
Obrazovanje u obrtništvu	7	371.613
Obrazovanje za poduzetništvo	7	134.600
Poduzetnička infrastruktura	2	680.000
Poduzetničke potporne institucije	2	97.000
Poduzetništvo mladih, početnika i osoba s invalidnošću	22	148.500
Poduzetništvo žena	29	311.000
Poticanje razvoja obrta	78	177.716
Promidžba poduzetništva	4	100.000
Razvoj umjetničkih i tradicijskih obrta	6	130.000
Zadružno poduzetništvo	3	330.000
Jačanje međunarodne konkurentnosti	3	338.200
Poduzetništvo u kulturi	1	50.000
UKUPNO	179	4.248.629

Kao što je razvidno iz tabelarnog pregleda u 2011. godini **179** korisnika ostvarilo je potporu u iznosu od **4, 2** mil. kuna.

III PODUZETNIČKA INFRASTRUKTURA

3.1. Institucionalna infrastruktura

S ciljem stvaranja „prijateljskog“ (poticajnog) okruženja za razvoj poduzetništva, županija je, u suradnji s JLS, pored aktivnosti na stvaranju fizičkih i financijskih pretpostavki razvoja, nastavila s jačanjem institucionalne potpore, kako poduzetnicima tako i jedinicama lokalne samouprave te udrugama, zadrugama i institucijama, poglavito kroz potporu aktivnostima Agencije za razvoj „Hrast“ te ostalim lokalnim razvojnim agencijama.

Danas na području županije, uz „Hrast“ kao razvojnu agenciju županije, djeluju i razvojna agencija grada Vukovara „Vura“, Ured za međunarodnu suradnju TINTL te novoosnovana razvojna agencija općine Drenovci „Vjeverica“. Glavne aktivnosti spomenutih agencija su usmjerene na pripremu i provedbu projekata s ciljem pružanja institucionalne potpore razvoju kako gospodarstva tako i drugih društvenih kategorija. Poseban naglasak dan je jačanju ljudskih kapaciteta agencija kako bi se na što bolji način iskoristila dostupna sredstva iz domaćih izvora, a poglavito sredstva dostupna iz IPA programa te drugih EU fondova.

Detaljan prikaz realiziranih projekata bit će dan od strane Agencije za razvoj VSŽ „Hrast“ u posebnom dokumentu za županijsku skupštinu.

3.2. Zone malog gospodarstva

Organiziranjem i pripremanjem poduzetničkih zona na adekvatan način rješava se poduzetnicima problem osiguranja kvalitetnih prostornih resursa, u okviru kojih bi im bilo omogućeno korištenje zajedničke infrastrukture, olakšana komunikacija i potencijalna suradnja na zajedničkim projektima, organizirani nastup prema financijskim i drugim potpornim institucijama te korištenje niza drugih pogodnosti (povlastice od strane jedinica lokalne samouprave u vidu plaćanja komunalne naknade, doprinosa i dr.).

Sukladno *Programu razvoja poduzetničkih zona 2004.-2007.godine* Vlade Republike Hrvatske, Županija je u suradnji s jedinicama lokalne samouprave izvršila detaljnu analizu stanja na terenu oko izgradnje poduzetničkih zona te izradila *Plan razvoja poduzetničkih zona Vukovarsko-srijemske županije 2004.-2007.godine*. te nakon donošenja Programa poticanja malog i srednjeg poduzetništva za razdoblje 2008.-2012. godine Vlade RH, Županija je izradila novi Plan poduzetničkih zona za razdoblje 2008-2012.godine.

Novim Planom je predviđena izgradnja ili dovršenje 21 poduzetničke zone.

Nadalje, razvidno je da ostvarenje ovakovih projekata zahtjeva angažiranje većih financijskih sredstava te je stoga neophodno da u financiranju projekata poduzetničkih zona budu uključeni županijski/gradski/općinski proračuni uz sufinanciranje iz državnog proračuna.

Što se tiče financiranja izgradnje poduzetničkih zona u Županiji od strane resornog ministarstva, ističemo kako je do donošenja «Plana razvoja poduzetničkih zona u Vukovarsko-srijemskoj županiji» odnosno do 2004. godine u poduzetničke zone uloženo **1.920.000,00** kn.

Od donošenja navedenog plana, pa sve do prosinca 2011. godine u izgradnju i dovršenje poduzetničkih zona na području Županije iz spomenutog izvora je dodjeljeno **31.480.000,00** kn, odnosno **1.250.000,00** kn u 2004. godini, **6.300.000,00** kn u 2005. godini, **4.200.000,00** kn u 2006. godini, **7.900.000,00** kn u 2007.godini, **6.500.000,00** kn u 2008.godini, **2.050.000,00** kn u 2009.godini, **2.600.000,00** kn u 2010.godini te **680.000,00** kn u 2011.godini..

Osim navedenog izgradnja poduzetničkih zona financirala se sredstvima iz Programa CARDS 2003, putem Regionalnog operativnog programa, čime je uloženo dodatnih **35,0** mil. kuna u razdoblju 2004.-2005. te su tek tada stvorene prve prave pretpostavke za gospodarske aktivnosti u poduzetničkim zonama.

Nadalje, od Planom predviđene **21** poduzetničke zone, **9** poduzetničkih zona je u funkciji i spremno za prihvrat poduzetnika te u nastavku teksta dajemo opis započelih gospodarskih aktivnosti u navedenim zonama.

PODUZETNIČKA ZONA PRILJEVO – VUKOVAR

Zona se prostire na površini od 40.000 m² (4,0 ha) te je podijeljena na **14** parcela od kojih su **12** prodane investitorima dok su **2** parcele slobodne.

Trenutno u zoni posluje **8** tvrtki koje upošljavaju oko **215** radnika.

U 2010.godini je donešena odluka o proširenju poduzetničke zone Priljevo na dodatnih **17** ha iskoristivog građevinskog zemljišta za koje je trenutno u izradi projektna dokumentacija.

GOSPODARSKA ZONA VUKOVAR

Zona se prostire na površini od 330.000 m² (33 ha bruto), trenutno u zoni posluje **5** tvrtki koje zapošljavaju oko **150** radnika dok građevinske radove na svojim projektima izvode **4** investitora koji će po završetku istih zaposliti oko **160** radnika. Navedeni poduzetnici zauzimaju površinu od **10** ha a slobodno je preostalo **12** ha građevinskog zemljišta.

PODUZETNIČKA ZONA JOŠINE VINKOVCI

Zona se prostire na površini od 80.000 m² (8 ha) te je podijeljena na **33** parcele, od kojih je **32** prodano. U zoni je planirano poslovanje **18** poduzetnika koji bi upošljavali ukupno cca **200** radnika. Trenutno u zoni djeluje **6** tvrtki koje zapošljavaju **35** radnika dok **8** tvrtki rade na izgradnji svojih pogona u zoni i očekuje se da će iste otpočeti sa gospodarskom aktivnošću do kraja 2012.godine godine te bi zaposlili oko **70** radnika. Također, postoji mogućnost i proširenja zone za dodatnih **5** ha.

Kao dodatnu podršku razvoju malog i srednjeg poduzetništva Grad Vinkovci je u 2011.godini započeo aktivnosti glede formiranja tehnološkog parka i poduzetničkog inkubatora na području grada Vinkovaca.

POSLOVNA ZONA AMBARINE GRADIŠTE

Zona se prostire na površini od 540.000 m² (54 ha) . Za sada je **11** poduzetnika kupilo površinu od **12** ha te su **4** tvrtke otpočele svoje gospodarske aktivnosti i trenutno upošljavaju **25** radnika. U 2012.godini **6** investitora namjerava započeti s izgradnjom svojih gospodarskih objekata a završetkom investicijskih aktivnosti planira se uposliti **40** radnika. Na raspolaganju novim investitorima je površina od **40** ha, postoji mogućnost proširenja zone za novih **40** ha.

POSLOVNA ZONA LOVAS

Prostire se na površini od 100.000 m² (10 ha) . Za sada je **5** poduzetnika otkupilo površinu od **6,5** ha te su otpočeli sa aktivnostima glede aktiviranja investicije a realizacijom istih planira se u tim poduzećima zaposliti **45** radnika.

Općina Lovas je na površini od oko 1ha započela izgradnju regionalnog centra za potporu poduzetništvu koji se financira iz IPA komponenta III C a isti se planira dovršiti mjesecu travnju 2012.godine.

POSLOVNA ZONA DRENOVCI

Prostire se na površini od 477.200 m² (47,7 ha). Za sada je aktivno **13** poduzetnika i djeluju na površini od **21** ha te zapošljavaju **70** radnika. Dakle, ostala je površina od **26,7** ha za potencijalne poduzetnike.

PODUZETNIČKA ZONA SJEČINE ŽUPANJA

Prostire se na površini od 205.000 m² (20,5 ha). U zoni je **13** poduzetnika otkupilo sve ponuđene parcele . Dva poduzetnika su otpočela sa gospodarskom aktivnošću te zapošljavaju **25** radnika. **2** investitora su dovršila izgradnju svojih proizvodnih objekata te se očekuje da će tijekom 2012.godine otpočeti s gospodarskom djelatnošću čime će se uposliti 15-tak radnika. Preostali investitori su dovršili izradu projektne dokumentacije te se može očekivati da će tijekom 2013.godine dovršiti izgradnju svojih proizvodnih objekata te otpočeti s gospodarskom djelatnošću te na taj način uposliti stotinjak radnika. S obzirom na interes poduzetnika očekuje se da će se zona proširiti, odnosno Grad otkupiti zemljište blizu ove lokacije.

PODUZETNIČKA ZONA SKOROTINCI OTOK

Prostire se na površini od 600.000 m² (60 ha). Do sada je prodano **12** parcela ukupne površine cca 14,2 ha. U zoni trenutno djeluje **5** tvrtki koje upošljavaju **120** radnika. Dakle, preostalo je još 45,8 ha slobodnih površina za nove investitore.

Iz pregleda trenutnog stanja gospodarskih aktivnosti po poduzetničkim zonama koje su u funkciji evidentno je da su **43** poduzetnika otpočeli svoje gospodarske aktivnosti u zonama te zapošljavaju oko **640** radnika dok **20** investitora namjerava u 2012.godini dovršiti svoje investicijske projekte i otpočeti gospodarsku djelatnost i time uposliti oko 305 radnika.

Poduzetnici koji su otpočeli svoje gospodarske djelatnosti u zonama te oni koji su u fazi izgradnje svojih gospodarskih objekata ukupno zauzimaju **132,2** ha zemljišta u poduzetničkim zonama dok je **142,5** ha građevinskog zemljišta u poduzetničkim zonama još na raspolaganju potencijalnim investitorima.

Što se tiče ostalih poduzetničkih zona predviđenih Planom, za istaknuti je Gospodarsku zonu u općini Ivankovo koja se prostire na površini od **21,0** ha. Općina je do sada komunalno opremila **15** ha građevinskog zemljišta te je za **9** građevinskih parcela raspisala javni natječaj za prodaju istih.

Glede poduzetničkih zona Vukovarsko – srijemska županija je otpočela s aktivnostima za osnivanje županijske Poduzetničke zone Vuka. Navedena poduzetnička zona biti će naslonjena na buduću Novu luku Vukovar i to na trasi planiranog višenamjenskog kanala Dunav – Sava. Zona zauzima površinu od **139** ha, a u I. fazi se planira komunalno opremiti površina od **33,2** ha.

I na kraju ističemo kako će Županija u 2012.godini pristupiti revidiranju postojećeg Plana razvoja poduzetničkih zona 2008-2012.godine kako bi u isti uvrstila poduzetničke zone jedinica lokalnih samouprava koje su aktivnosti glede formiranja i izgradnje poduzetničkih zona započele nakon donošenja Plana razvoja poduzetničkih zona 2008.-2012.godine a koje su značajne za daljnji razvoj poduzetničke infrastrukture na području Vukovarsko – srijemske županije.

3.3. Slobodna zona

Temeljem članka 30. Zakona o obnovi i razvoju grada Vukovara (NN br. 44/01.) propisano je da će se na području grada Vukovara osnovati jedna ili više slobodnih zona.

Osnovni razlozi osnivanja zona su geostrateški položaj, prometna infrastruktura, ekonomski te demografsko-sociološki i kadrovski aspekti.

Na području Slobodne zone mogu se obavljati slijedeće djelatnosti: proizvodnja, skladištenje i oplemenjivanje robe, trgovina na veliko, strateške aktivnosti poslovne podrške, aktivnosti osnivanja tehnoloških razvojno-inovacijskih centara te pružanje usluga, osim bankarskih i drugih novčanih poslova.

Sukladno tome, 28. studenog 2002. godine Vlada RH donosi Odluku o davanju koncesije za osnivanje Podunavske slobodne zone Vukovar (na površini od 7.648 m², od toga 5.000 m² zatvorenog prostora) koja je 14. veljače 2003. godine i otpočela sa radom.

Zbog velike zainteresiranosti poduzetnika-ulagača za ovu zonu, 02. rujna 2004. godine Vlada RH donosi Odluku o proširenju koncesije Podunavske slobodne zone Vukovar sa 7.648 m² na ukupnu površinu od 21.080 m². Danas, Podunavska slobodna zona raspolaže sa 15.000 m² zatvorenih hala u kojima je 30 aktivnih poduzetnika te zapošljavaju više od 300 radnika. Poduzetnici se bave proizvodnjom tekstila, obuće, elektromaterijala, preradom plastike i dr. te je više od 90% proizvodnje namijenjeno izvozu.

Pored prostora koji je u funkciji u Zoni je trenutno 1.700 m² izgrađenog neiskorištenog prostora i 1.700 m² hala je u izgradnji, oba prostora se mogu u kratkom roku prilagoditi potrebama potencijalnih investitora.

Korisnici slobodnih zona su sukladno Zakonu o slobodnim zonama imali povlasticu oslobođenja poreza na dobit i to u visini od 100%, međutim izmjenom Zakona o slobodnim zonama u kolovozu 2008. godine ukinuta je odredba o 100% oslobođenju plaćanja poreza na dobit. Zatečenim korisnicima navedenim izmjenama zakona su zadržana stečena prava i mogu ih koristiti do 2017. godine, a novi korisnici prava ostvaruju na osnovi Zakona o poticanju ulaganja (NN br. 138/06.). Prije svega, zahvaljujući činjenici da je došlo do ovakvih promjena i sama zainteresiranost poduzetnika za ulaganja u Zonu je smanjena.

Tijekom pristupnih pregovora, Republika Hrvatska je morala uskladiti vlastito zakonodavstvo s onim u EU. Tako je izmjenom Zakona o slobodnim zonama u srpnju 2008. ukinuta odredba o 100% oslobođenju od plaćanja poreza na dobit za poslovanje u slobodnoj zoni. Zatečenim korisnicima navedenim izmjenama Zakona su zadržana stečena prava i mogu ih koristiti do 2017. godine, a novi korisnici prava ostvaruju na osnovi Zakona o poticanju ulaganja (NN 138/06)

III ZAKLJUČAK

Uvažavajući specifičnosti života u ovom dijelu Republike Hrvatske i, poglavito, otežane uvjete u gospodarstvu, a želeći maksimalno poduprijeti razvitak malog gospodarstva kao nositelja gospodarskog razvoja Županije, potrebno je još aktivnije sudjelovati i nastaviti s provedbom programa usmjerenih ka razvoj malog i srednjeg poduzetništva.

Nadalje, što se tiče države koja je dijelom osigurala povoljnije uvjete za poduzetnike (smanjenje parafiskalnih nameta i doprinosa) treba jačati administrativnu sposobnost institucija sustava kako bi se što više umanjili negativni učinci sive ekonomije, a u strateškim opredjeljenjima regionalizirati i poticati proizvodnju kako bi se stvorili jaki regionalni igrači koji će se uspješno nositi u bespoštednoj tržišnoj utakmici te će uz sebe vezati velik broj malih poduzetnika za obavljanje kooperantskih poslova.

Procesi globalizacije i uvjeti koji vladaju na tržištu pomiču težište s materijalnih na ljudske resurse. S tim u vezi Županija je nastavila jačati vlastite kapacitete, ponajprije kroz vlastitu razvojnu agenciju Hrast, a slične inicijative provode i pojedine jedinice lokalne samouprave putem svojih lokalnih razvojnih agencija. Osim toga u 2011. godini Županija je u suradnji s HUP-om provodila program PUMA - program usavršavanja menagera kako bi se dodatno ojačali upravljački kapaciteti poduzeća bez kojih nema razvoja i napretka. U cilju daljnjeg jačanja konkurentnosti Županija podupire aktivnosti drvnog klastera te je nastavila sa aktivnostima vezanim za osnivanje klastera uzgajivača voća i povrća. U cilju povećanja proizvodnje energije iz obnovljivih izvora županijsko poduzeće Eko-sustav nastavlja sa aktivnostima podrške kako gospodarstvenicima tako i građanima u ostvarivanju projekata energetske učinkovitosti. Nastavlja se s aktivnostima promidžbe obrtništva i malog gospodarstva, a posebno tradicionalnih obrta i njihovih proizvoda te ih Županija podupire kroz sufinanciranje izložbenih prostora te drugih troškova na specijaliziranim sajmovima u svim dijelovima Hrvatske.

Navedene aktivnosti, a prije svega jačanje ljudskih resursa glede privlačenja financijskih sredstava iz EU fondova će doprinijeti snažnijem gospodarskom i svekolikom razvoju što će u konačnici rezultirati primjerenijim uvjetima življenja na ovim prostorima.